

Zvone Pelko, Škofjeloški pasijon 2009, (fotografska monografija), Škofja Loka,
Občina Škofja Loka, 2014 (30x30 cm, 202 str.)

Od ekipe, ki je pripravljala fotomonografijo o Škofjeloškem pasijonu, sem pričakoval lepo, vzorno urejeno knjigo tako po vsebinski kot po oblikovni plati. Pa me je že prvi pogled na pričakovano monografijo presenetil. Lahko bi rekel: s svojo impozantnostjo in z urejenostjo, ki človeka ne pusti ravnodušnega, ampak ga kar sama od sebe vabi, da knjigo vzame v roke in jo začne za začetek prelistavati, dokler ne pride do konca, potem pa se je loti še podrobneje, tako skozi slike kot skozi bogata besedila.

Najprej kratko o slikovnem delu knjige, ki je obenem težišče tega dela. Fotografija – hitro se začuti, da je v ozadju fotograf mojster – popelje bralca v pasijonsko mesto in ga kratko ter razločno predstavi kot kraj, kjer je pasijonska procesija doma. Mesto samo, vse njegove značilnosti, celotno okolje zelo razločno da vedeti, da ime *Processio locopolitana* ni zgolj suho poimenovanje, ampak povzema vsebino, kraj in okolje tega dogajanja, ki izvirno spada le v škofjeloško mesto; povsod drugje je, kolikor ga izvajajo, nekaj »od drugod«, v Škofji Loki pa je v resnici doma.

Slika vodi bralca skozi posamezne Romualdove podobe, pri čemer ne gre zgolj za pogled na pasijonsko procesijo »od daleč«, ampak se človek hočeš nočeš ustavlja pri slikah, ki želijo posredovati posebne poudarke, ki predvsem opozarjajo, da pasijon ni preprosto »spektakel«, ampak globoko doživljanje tistih, ki so ga kot amaterski igralci predstavili, in tudi onih, ki so ga spremljali kot gledalci, ko skušajo dojeti vsebino, oziroma sporočilo pasijona. Fotografija zelo posrečeno posreduje like številnih posameznikov, ki so očitno vsebino pasijona dobro dojeli in se v svoje vloge tako vživeli, da se čuti, kot da vlog ne »igrajo«, ampak jih doživljajo. Kako zgovorni so mnogi obrazi tudi brez besede, ki je iz knjige ne slišiš in jo vendar začutiš (Pogubljena duša, Apostoli pri Zadnji večerji, Veliki duhovnik, Hieronim, Pilat, Mati sedem žalosti itd). Posebno sporočilo predstavlja številčnost »igralcev«. Poleg cehovskih skupin, pevcev, glasbenikov, konjenice itd. je predvsem zgovorna množica raznih spokornikov. Ne le, da pač »spadajo« zraven k pasijonu, ampak so v izvirni zamisli pasijona tisti, ki naj bi predvsem posredovali sporočilo pasijona: so tisti, ki s svojo navzočnostjo dajo vedeti, da so dojeli smisel Kristusovega trpljenja (osrednje vsebine pasijonske procesije), da namreč to trpljenje prinaša odrešenje človeku, ki spozna in priznava svoje grehe, ki je pripravljen spokoriti se in se spreobrniti. Močna spodbuda k temu so v knjigi »razmisleki«, ki prav tako niso namenjeni le radovednemu gledalcu spektakla, ampak ga predvsem želijo nekoliko ustaviti, da bi se v tihoti poglobil v sporočilo, ki ga posamezna podoba posreduje.

Besedilo, ki ga je za knjigo pripravil Igor Grdina, je delo odličnega znanstvenika, izvrstnega poznavalca svetovne, evropske in slovenske kulture in umetnosti. Ko avtor razgrne pred bralca časovno zelo široko obzorje, vanj res posrečeno vtke Škofjeloški pasijon kot sad slovenske duhovnosti in kulture; spričuje, da je tudi slovenski duh na dostojni ravni znotraj evropskega duha. Kronološki pregled uprizarjanj kaže na nenehno živost in aktualnost pasijona. Škoda le, da niso vsaj kratko predstavljena izhodišča pasijona, ki so ga kapucini v Ljubljani izvajali že sto let pred škofjeloškim; slednje bi bilo koristno še posebej, kolikor bo knjiga predstavljala pasijon tudi v tujih jezikih.

Celje, 9. maja 2014

*p. Metod Benedik
profesor cerkvene zgodovine*

Znano je, da se je v krščanski Evropi posvetno gledališče razvilo iz verskega. Od vseh oblik, ki jih je poznal in gojil srednji vek, se je najdlje obdržal Pasijon, to je pripoved o Kristusovem trpljenju, povzet po evangelijskih zapisih, tako kot se še danes bere in poje v Cerkvi v velikonočnem času. Njegova folklorna, gledališko-verska inačica, je živela bolj ali manj neodvisna od literarne predloge in je pritezala množice k dogajanju na prostem, kjer se je lažje sprostil verski čut. Višek so te prireditve dosegle v dobi baroka, še posebej v nemškem prostoru, od koder smo jih prevzeli tudi Slovenci. Eden najbolj uspešnih je Škofjeloški pasijon, ki se v starodavnem mestu ob Sori izvaja že čez dvesto let in še danes vleče številne gledalce in navdihuje umetnike vseh vrst.

Impozantna knjiga – po vsebini in obsegu! – o Škofjeloškem pasijonu, ki jo je zasnoval in ublikoval fotograf in oblikovalec Zvone Pelko s sodelavci, priča o večni aktualnosti pasijona, tako v zasebnem in javnem življenju. Morda smo danes, ko sta za nami dve svetovni vojni in niz revolucij na planetu, ko smo priče degradaciji okolja in osiromašenju misli, postali bolj dojemljivi za tragiko človeka, tako magistralno prikazano v Kristusovem trpljenju in vstajenju od smrti na križu. Ali ni znameniti paleontolog in biolog p. Teilhard de Chardin izrekel misel, da je razvoj človeštva še »zdaleč najbolj podoben Križevemu potu«? Na nas samih je, da se opredelimo do tega stališča, predvsem pa, da sodelujemo in so-doživljamo. To nam v najvišji meri omogoča pričujoča knjiga s svojimi sugestivnimi fotografijami, s strokovnim tekstom zgodovinarja in erudita dr. Igorja Grdine, s preglednim napotkom A. P. Florjančiča – in ne nazadnje s spremno besedo M. Ješeta, župana Škofje Loke, mesta, ki je to umetniško monografijo založilo. V času, ko se duhovno življenje v naši deželi vse bolj banalizira in zmanjkuje denarja za prave kulturne dosežke na vseh plateh, je izid knjige Škofjeloški pasijon 2009 vreden vse pozornosti in posnemanja.

Ljubljana, 4. aprila 2014

prof. dr. Andrej Capuder